

Keze nyomán arcok, alakok nyernek formát

Beszélgetés Deák Árpád szobrászművésszel

Régi álmom valósult meg nemrégiben, amikor végre sikerült egy hosszabb beszélgetést folytatnom Nagyvárad neves szobrászművésszel, **Deák Árpáddal**. Az elmúlt évtizedekben több olyan eseményen volt alkalmam részt venni, amelyen általa készített köztéri szobrot adtak át, lepleztek le. Legutóbb Réven avatták fel egy alkotását, a turulmadaras emlékművet.

– Művész úr, az alkotásait sokan ismerjük, kérem, beszéljen olvasóinknak önmagáról!

– Marosvásárhelyen születtem 1955. július 4-én, 1986 óta élek Nagyváradon. Szülővárosomban végeztem el a művészeti líceumot, és Izsák Márton szobrászművész műtermében készültem a főiskolai felvételire. Az erdélyi magyar szobrászok legalább 80-85 százaléka az ő műtermében kezdte ezt a „mesterséget”. Van, aki eljutott a hivatásig, van, aki maradt a mesterségnél, de nagyon kevesen kallódtak el, mert ez egy különleges műhely volt. Izsák tanár úr elég sokoldalú szobrász volt, többfé-

A Holnaposok szoborcsoport Nagyváradon

Deák Árpád szobrászművész

le technikát ki lehetett próbálni nála, megismerni a mesterség ábécéjét. Innen kerültem el Kolozsvárra, a főiskolára, ahol Lövith Egon szobrászművész volt az osztályvezető tanárom; ő Mexikóban nevelkedett, bejárta a világot, és ez érződött a pedagógiai módszerein is. Nagyon sokszínű, nagyon nyitott volt, sokféle irányzatot képviselt. Emellett nagyon művelt ember volt, gazdag élettapasztalattal. A főiskola elvégzése után Szászrégenbe kerültem gyakorló tanárnak. Mint köztudott, akkor kihelyezték a végzősöket, nem lehetett válogatni, hogy hová szeretnék menni tanítani. Régenben működött az 5. számú régi szász iskola, ott volt zene- és művészeti oktatás is. Közben megismerkedtem Kolozsváron későbbi feleségemmel, ő 1986-ban végzett, s mivel nagyon jó tanulmányi eredményei voltak,

A gyermekeit
hazaváró édesanya
Érmihályfalván

választhatott Csíkszereda és Nagyvárad között. Sajnos Szászrégenben nem volt hely, épp abban az időben szüntették meg a zene szakot az iskolában. Ő Nagyváradot választotta, mivel az a hír járta, hogy a város nyitottabb, lehet fogni a magyarországi tévét, más a hangulat. Ez részben igaz is volt, és végül nekem is sikerült a megyében, Bihardiószegen kapnom egy tanári állást. Nagyváradról ingáztam autóbusszal Diószegre. Nagyon sok mezőgazdasági gyakorlat volt. Emlékszem, hogy 1987-ben nagyon kemény tél volt, az autóbussz Kügypusztán elakadt a nagy hóban. Nem értünk be idejében az órákra, s az iskolaigazgató ezt nem vette jó néven. (Akkoriban már nagyon szigorú, nyomott volt a hangulat, már kezdtek átszökni a határon a környékbeliék, de Erdély más településeiről is idejöttek a menekülni akarók, Magyarország ekkor már nem adta vissza a határsértőket.) Ezért jobbnak láttuk a barátommal, hogy otthagyjuk a tanügyet, s beálltunk kirakatrendezőnek a nagyváradai Körös (Crișul) áruházban. Itt nagyon jó hangulatban dolgoztunk, voltak anyagok, lehetett rajzolni, írni, festeni, és amúgy is szerettem ezt a tevékenységet. Hasonló munkát már végeztem a katonaságnál, ott nagyon sok plakátot kellett készítenem, ennek köszönhetően is kialakult egy jó rutinom, ezért nem okozott gondot a kirakatrendezés. A Körös áruházban ért a '89-es decemberi forradalom. 1990 elején újraindították a művészeti középiskolában – ahol a feleségem tanított – a magyar szakot, és meghirdettek állásokat. Versenyvizsgázni sem kellett, úgyhogy én is ott

dolgozhattam mint rajztanár. Emellett kaptam kisebb-nagyobb megrendeléseket is. Azt még tudni kell, hogy a '90-es években még nemigen volt divat szobrot rendelni. A 2000-es évek elejétől szaporodott a megrendelés, azóta csinálom.

– *Nekem úgy tűnik, a képzőművészek között mintha kevesebb lenne a szobrász...*

– Ennek fő oka, hogy a szobrok elkészítése sokkal költségesebb. A szobrásznak sok anyaggal kell dolgoznia, s viszonylag kevés a megrendelés. Könnyebb találni egy vásznat vagy papírt, és rajzolhat az a festőművész, de szobrász mindig kevesebb volt. A régi időkben inkább az építkezéshez kötötték a szobrok készítését, a XIX. és XX. században jött inkább divatba önálló szobor állítása.

– *A sok alkotása közül az egyik legismertebb a Fő utcán található Holnaposok szoborcsoport. Erre, gondolom, ön is nagyon büszke...*

– Valóban ez a legnépszerűbb művem, mert olyan jellegű is: a szoborcsoportban van egy üres szék – olyan, mint egy meghívás –, ahová le lehet ülni. Ezt sokan meg is teszik, és ugye ilyenkor fotó is készül. Egyébként ritkaság is az ilyen csoportos alkotás. A Holnaposokat Szovátán öntötte a mintám alapján Sánta Csaba barátom, vele többször is dolgoztunk együtt, például a Petőfi Sándort és Szendrey Júliát ábrázoló, Erdődön felállított szobromat is ő öntötte. Viszont úgy alakult, hogy most már több mint tíz éve szobraim nagy részét az

(folytatás a következő oldalon)

Keze nyomán arcok, alakok nyernek formát

(folytatás az előző oldalról)

➤ Arad megyei Zimándújfalun öntik. Hozzánk közelebb van, az öntőmester viszonylag alacsony áron kezdte, és nagyon jó technológiát importált Olaszországból. Onnan hoz jó minőségű bronzot, öntőanyagokat és sok mindent. Elég komplex a folyamat, és minőségi kifogás nem nagyon lehet.

– *Grafikai munkái is elismertek...*

– A váradi csoportos kiállításokon grafikáimmal vagyok jelen. Ezek a grafikák viszont nem olyan fogantatásúak, mint a szobrok, mert habár az emberi figura nagyon fontos, az alkotás sokkal szabadabb, nem kell figyelni az egyensúlyra.

– *Kérem, beszéljen az önnek kedves műveiről, azokról, amelyeket ön is nagyra tart!*

– Kérdezték már tőlem, hogy melyik a kedvenc alkotásom. Nehéz erre válaszolni. Mondhatom: valamennyi. Végül is arra a konklúzióra jutottam, hogy nekem a folyamat a kedves, amikor elkezdem megdolgozni az anyagot, amikor kézzel nyomogatom az agyagot, az nekem boldogság. Számomra ez jelent ösztönzést. Olyan, mint grafikusnak a hófehér lap: valamit oda kell maszatolni, hogy a kihívására válaszoljon. Így vagyok én is az agyaggal. Két fontos szobrászati fogás van, az egyik a faragás, a másik a mintázás. A faragás során egy nagyobb tömbről, legyen az fa vagy kő, lehántjuk a fölösleget, akkor megkapjuk a szobrot, az agyag viszont teljesen más gon-

A szobrászművész Réven, turulmadaras alkotásának leleplezésén

A révi turulmadaras emlékmű

dolkodást igényel. Nekem úgy adódott, hogy bronzból készültek a munkáim, ugyanis ezek többnyire megrendelt mellszobrok, s azért nem készültek kőből, mert a megrendelők attól féltek, hogy azokat egy kalapáccsal össze lehet törni. A mintázás, amit én végzek, kissé festőibbé teszi a szobrokat.

– *A mintázáshoz szükséges anyagokat honnan szerzi be?*

– Ha nagy mennyiségre van szükségem, Révről hozatom az agyagot, de kis csomagolásban hobbiboltokban is árúsítják. Kézdivásárhely mellett pedig van egy kerámiaműhely, onnan ipari méretben lehet beszerezni különböző minőségű agyagokat. Amikor Szent László lovas szobrát készítettem, akkor hozzájuk fordultam. Egyébként ez a szobor készen van, egyelőre darabokban a zimándújfalui műhelyben, mivel a nagy mérete miatt így lehet szállítani, és majd a helyszínen kell összehegeszteni.

Szent László lovas szobrának makettje. A szobor is elkészült, felállítására vár

– *Térjünk még vissza a szobraira, kérem, beszéljen még ezekről...*

– Az első nagyobb megrendeléselem Károli Gáspár szobra volt, Nagykárolyban a református templomkertbe került. Ez még egy kezdeti munka volt, később jöttek sorban a megrendelések, többnyire kulturális és történelmi figurák megmintázására. Ezek általában mellszobrok, kevés az igénylés a teljes nagyságú szoborra. Volt egy felkérés Szatmár megyéből egy sorozat Petőfi-mellszoborra, az említett Petőfi-Szendrey-szobor, és még sorolhatnám. Vidéken is áll több alkotásom: Érmihályfalván Máté Imre mellszobra, a hazaváró édesanya ülő szobra a volt polgármesteri hivatal mellett, Számadó Ernő bronzmása Érkeserűben, a két Irinyi Diószegen, Albison pedig a mellszobruk...

– *Azt hiszem, ide illenek a Fekete-Körös völgyi települések által megrendelt mellszobrok is...*

– Szabó Ödön ötlete volt, hogy a szórványban élő magyarságnak legyen egy-egy olyan helye, ahol ünnepi eseményeket szervezhetnek, és ott koszorúzzanak is. Így készült az a sorozat Belényestől Tárkányon, Várasfenesen át Kisnyégerfalváig, Magyarremetéig. De van egy alkotásom Gyantán is, egy tragikus esemény ihlette. Ott egy kicsit modernebb hangulatú a kompozíció, egy vízszintes, fekvő figurát ábrázol, amelyet a történelem leple takar. Ugyancsak az 1944-es gyantai vérengzéshez kapcsolódik a tömegmészárlás történetét hitelesen lejegyző néhai Boros Ferenc lelkész (Boros Zoltán édesapja) tiszteletére készült emléktábla, ez a templom falán van elhelyezve. Egyébként emléktáblát nagyon sokat készítettem, a Partiumi Keresztény Egyetem belső udvarán több is sorakozik.

(folytatás a következő oldalon)

Keze nyomán arcok, alakok nyernek formát

(folytatás az előző oldalról)

➤ – A szobrászművészeknek van szakmai egyesületük? Ha van, ön tagja ennek?

– Van egy szakmai szövetség, de én nem vagyok tagja. Annak idején úgy volt, hogy a szövetség segíti a művészeket festékhez, vászonhoz, anyagokhoz, műteremhez jutni. Nekem viszont úgy alakult, hogy a polgármesteri hivatal segített, kaptam egy műtermet ott, ahol lakom, a földszinten, azóta ott dolgozom. Régen házmesteri lakás volt, elég kicsi helyiség, de elfogadható.

– Mondjon valamit a Rimanóczy-szobrok-ról! Azért mondom többes számban, mivel

az ifjabb Rimanóczy Kálmánt ábrázoló alkotás már áll a Sal Ferenc (ma Dunărea) utcán, de tudomásom szerint az idősebb szobrárt is megrendelték.

– Ifjabb Rimanóczy szobra egy kolozsvári szobrász munkája, és 2,80 méter magas; az én szobrom idősb Rimanóczyról csak 2,10 méter, tehát egymás mellé nem lehet felállítani a kettőt.

A szobrászművész végezetül elmondta, hogy szeptembertől nyugdíjas, de azóta még több megrendelést kap.

Dérer Ferenc

Az Irinyi testvérek szobrának leleplezése Bihardiőszegen